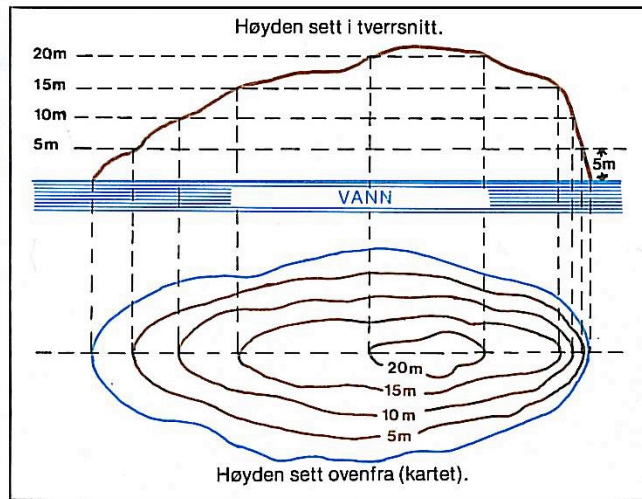

Høydekurver

Over hele kartet ser du brune (på noen kart sorte) linjer. De kalles høydekurver og viser oss terrengformasjonene. En høydekurve er tegnet gjennom steder som ligger like høyt over havet. Mellom to nabokurver er det en fast loddrett høydeforskjell (ekvidistanse, ekv.). Høydekurvene er det viktigste karttegn.

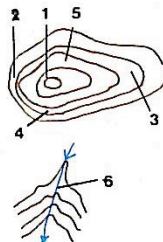
Mellom hver høydekurve på kartutsnittet under er det en loddrett høydeforskjell på 5 meter. Man sier da at ekvidistansen er 5 meter. Toppen av denne kollen er som du ser, på ca. 20 meter. For å få høyden ned på kartet bruker vi høydekurvene. Du kan tenke deg at vi skjærer 5 meter tykke skiver av kollen, legger en og en skive ned på et kart og tegner rundt dem.

Kartegn på NGO-kart (avvik fra o-kart)

x 324 Høydepunkt	----- Tydelig sti, lite tydelig sti
== E6 == Riksvei	—+— Jernbane, enkelt spor
== Fylkesvei	—+— Kraftlinje
—+— Kommunal vei	+...+ Fylkesgrense, kommunegrense
—+— Privat vei, veibom	□ · · · Gard, våningshus, hytte
—+— Kjerrevei	□ · · · Sæter, bu
----- Merket sti	—+— Skog, tregruppe
Hvite områder = Dyrket mark eller høyfjell.	

Viktigere enn å kunne finne høyden over havet er å kunne «lese» høydekurvene slik at du ser for deg terrengets form. Til dette kan du bruke følgende huskereglene:

1. Lukkede kurver omslutter en topp (kolle).
2. Kurver tett sammen angir at terrenget er bratt.
3. Kurver lenger fra hverandre angir at terrenget er slakere (flatere).
4. Jevn avstand mellom kurvene betyr jevn stigning.
5. Ujevn avstand betyr ujevn stigning.
6. Bekker renner mot «spissene» av høydekurvene.

Målestokk

Målestokken på kartet forteller deg hvor mange ganger kartet er forminsket, og du kan måle deg til hvor langt det er i luftlinje mellom steder på kartet.

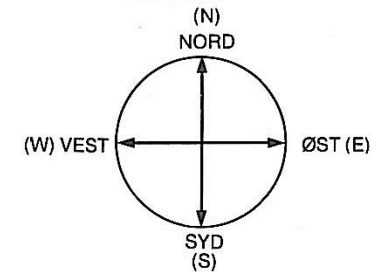
Kart 1:50 000: 1 cm målt på kartet er 50 000 cm = 500 m i terrenget 2 cm på kartet = 1 km i terrenget.

Kart 1:15 000: 1 cm målt på kartet = 150 m i terrenget.

HIMMELRETNINGER

Når vi skal forklare hvor et sted ligger i forhold til et annet, bruker vi himmelretninger.

De fire hovedhimmelretningene er:

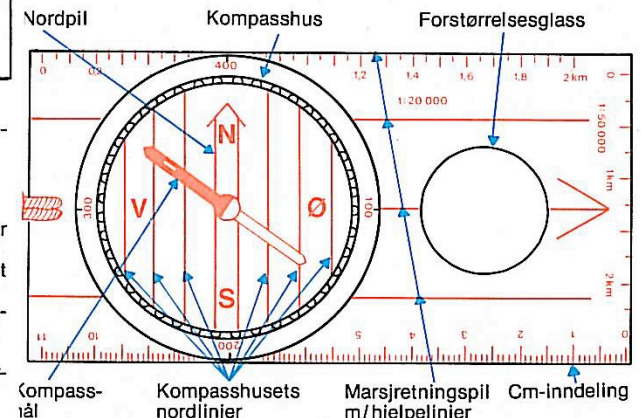

På kartet er himmelretningene slik at når du holder kartet så du kan lese teksten (navnene), har du NORD i øverste kant, SYD i nederste kant. I samme stilling har du VEST til venstre på kartet og ØST til høyre.

KOMPASSET

Kompassets konstruksjon

Vanlige kompass består av kompasshus og kompasslinjal. Rundt kompasshuset finner du en inndelingsskala. Denne er forskjellig fra kompasstype til kompasstype, men nyere kompass er inndelt i 400 ny-grader.

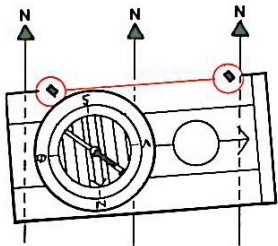
Funksjon

Kompasset har følgende 4 funksjoner:

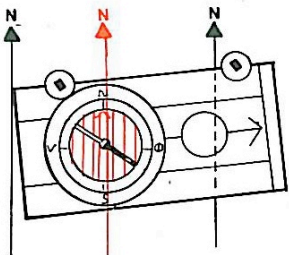
1. DET SKAL VISE OSS NORD (kompassnåla peker mot nord).
2. DET SKAL VÆRE KURSUTTAKER OG KURSANGIVER (under kompassmarsj).
3. DET SKAL VÆRE MÅLESTAV (mål kart-cm. Gjør så om til meter i virkeligheten).
4. DET SKAL VÆRE FESTE FOR SKRITTMÅLER/SKRITT-TELLER.

Kursuttaking for kompassmarsj

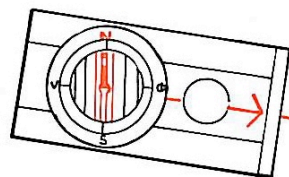
Du står ved start og skal gå til mål. I stedet for å lese kartet vil du gå på kompasskurs, «gå kompassmarsj». Da må du ta ut kompasskurs. Det gjør du slik:

1. Legg langsiden på kompasslinjalen fra der du står (start) til dit du skal (mål).
HUSK: Marsjretningspila må peke mot det stedet du skal. (Bry deg ikke om kompassnåla.)

2. Vri kompasshuset slik at huses nordlinjer blir parallellt med kartets nordlinjer.
HUSK: Kompasshusets N må peke mot nord på kartet. (Kompasslinjalen må bli liggende i ro mens du gjør dette.)

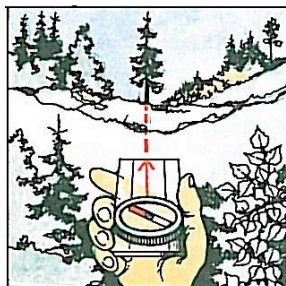

3. Ta kompasset vekk fra kartet. Hold det vannrett i hånda med bakkanten inn mot magen. Snu deg og kompasset til kompassnåla ligger inne i kompasshusets nordpil. Pass på at den røde enden av kompassnåla peker mot N-merket inne i kompasshuset. MARSJRETNINGSPILA peker nå i den retningen du skal gå.

Kompassmarsj

Etter at du har tatt ut kompasskurs, gjør du følgende:

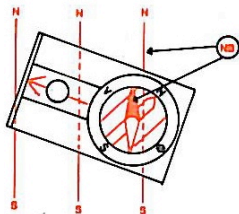
1. Hold kompasset vannrett i hånda. Hold det med bakkanten inn mot magen.
2. Snu hele kroppen til kompassnåla ligger i kompasshusets nordpil, den røde spissen mot nord.
3. Se i den retningen marsjretningspila peker. Ta ut et siktepunkt i terrenget.
4. Gå til siktepunktet. Derfra tar du et nytt siktepunkt.

ORIENTERING

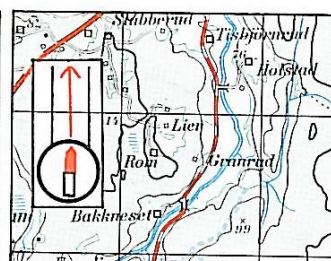
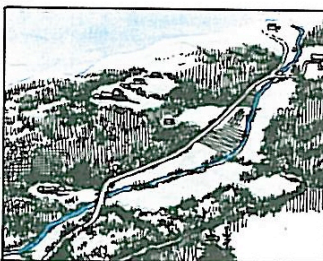
Orienterer kartet

Før du skal legge i vei i ukjent terreng, må du vite hvor på kartet du er. Så må du få kart og terreng rundt deg til å stemme overens. For å få dette til, må du holde kartet orientert. Å holde kartet orientert vil si å holde kartet slik at NORD på kartet peker mot virkelig NORD.

1. Legg kartet vannrett.
2. Legg kompasset på kartet.
3. Dreii kartet slik at nordlinjene på kartet kommer parallellt med kompassnåla.
Viktig: Nord på kartet skal peke samme vei som den røde spissen på kompassnåla.

På tegningen under ser du at kartet er orientert etter terrenget, og at kompassnåla på kompasset peker mot NORD på kartet.

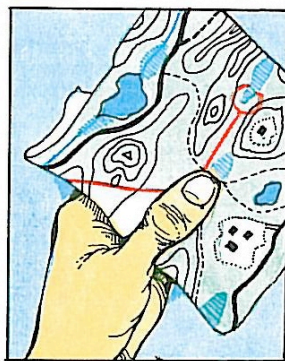

Hold kartet orientert

Hold kartet slik at kart og terreng stemmer overens. Eller ha kartets nord mot NORD, den retningen som den røde på kompassnåla peker. Da leser du kartet i løpsretning, og det er lettest.

Tommelgrepet

Hold den ene tommelen på kartet der du er og flytt den på kartet etter hvert som du beveger deg fra holdepunkt til holdepunkt i terrenget. Ved å gjøre dette finner du mye lettere igjen hvor du er på kartet.

Det kan være enkelt å foreta veivalg på kartet, men ofte bør man se både lenge og vel før man velger. Det er heller ikke alltid veivalget er så lett å følge i terrenget som man hadde trodd. Kartet forteller ikke alltid om skogen er tett, skogbunnen vond å gå på eller om det ligger mye kvist igjen etter hogst.

En del råd skal du likevel få, resten må du selv lære ute i skogen med kart og kompass som hjelpere.

Se alltid på den rette linje mellom start og mål. Den er den korteste, men ikke alltid den raskeste.

Generelle regler ved veivalg

1. Lettest mulig å finne veien, slik at en ikke risikerer å «gå seg bort».
2. Lettest mulig å gå, slik at en sparer på kreftene.
3. Raskest mulig å gå, slik at en sparer tid.

Forsøk å bruke langsgående terrengdetaljer (ledelinjer) mot målet (elver, veier, bekker, daler, høydyrigger, myrkanter, kraftledninger).

Forsøk å bruke tverrgående terrengdetaljer (linjer) til kontroll under marsjen og til å «fange deg opp» ved målet. — Ta ut kompasskursen så mye til siden for målet at du, når du treffer linjen, er sikker på på hvilken side av målet du er.

Er strekket langt, bør du legge veien innom sikre holdepunkter. Disse holdepunktene må være detaljer som er lette å få til å stemme overens med kartet. Dette vil si å groorientere. Forsøk å ha et sikkert holdepunkt nærmest mulig målet.

Gå utenom store og bratte høyder. De små og slake lønner det seg som regel å gå rett over.

Det er ikke lurt, selv om det er fristende, å slippe seg ned i alle daler hvis en må opp igjen på den andre siden. Undersøk om det er mulig å «holde høyde» uten altfor stor omvei.

Jo mindre rutine en har, jo sikrere vei må en velge.

Når veivalget er klart:

- Still kompasset inn, så du går i riktig retning.
- Hold kartet orientert under marsjen.
- Bær kartet i hånda slik at tommelen stadig viser hvor på kartet du er.
- Løp/gå ikke i større fart enn at du klarer å følge med i orienteringen på kartet.
- Skift ikke veivalg underveis — venn deg til å stole på deg selv.
- Bommer du, så prøv å finne ut hvor du står, går ikke det, prøv å finne fram til et sikkert holdepunkt (kolle, veikryss, vann osv.) eller gå tilbake til siste sikre holdepunkt.
- Foreta nytt veivalg fra der du er og fram til målet.

VEIVALG

Når du skal ta deg fram i ukjent terreng, gjelder det å finne den letteste, beste og raskeste vei. Du leser kartet og prøver å velge den beste veien.

GOD TUR!